

**СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ
ПОЛОЖАЈА И РАЗВОЈ
УКРАЈИНСКЕ
НАЦИОНАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

**НАЦИОНАЛНИ САВЕТ УКРАЈИНСКЕ НАЦИОНАЛНЕ
МАЊИНЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА И РАЗВОЈ УКРАЈИНСКЕ НАЦИОНАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

I УВОД

II ОБЛАСТИ КОЈЕ УРЕЂУЈЕ СТРАТЕГИЈА

- 1. KULTURA**
- 2. ОБРАЗОВАЊЕ**
- 3. ИНФОРМИСАЊЕ**
- 4. СЛУЖБЕНА УПОТРЕБА ЈЕЗИКА И ПИСМА**

III ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА

IV УКЉУЧИВАЊЕ ОМЛАДИНЕ

V ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ СТРАТЕГИЈЕ

VI САРАДЊА НА ОСТВАРЕЊУ СТРАТЕГИЈЕ

VII АКЦИОНИ ПЛАН

I УВОД

По Попису становништва у 2011.години у Србији живи 4.903 Украјинца у процентима 0,07%. Од тог броја, 4.202 (85,70 %) живи у Војводини и чини 0,2175% становника Војводине. Украјинци у Војводини су у већем броју сконцентрисани у пет општина: највише Украјинаца је у Кули (1.290) или 26,3 % од укупног броја, затим у Врбасу (836), Сремској Митровици (534), Новом Саду (425) и Инђији (391).

Припадници Украјинске националне мањине који данас живе у Србији нису досељени непосредно из Украјине већ потичу од миграционих кретања Украјинаца из Босне, из времена када су Босна и Херцеговина и Србија биле у заједничкој држави Југославији. Први Украјински колонисти на просторима Босне и Херцеговине појављују се пре 1890. године. Најмасовније досељавање било је 1898. – 1901. године, с тим да су појединачна досељавања трајала до почетка Првог светског рата и касније. Украјинци су у Босну досељени под називом Рутени (Русини), али су они себе називали Украјинцима, а староседелачко становништво их је називало Галицијанима. Миграција Украјинаца из Босне у Србију одиграла се после Другог светског рата 1945. - 1946. године. Новостворена држава ФНРЈ вршила је колонизацију Војводине партизанским породицама са простора целе државе, овом колонизацијом досељено је неколико десетина украјинских породица. Најмасовније досељавање Украјинаца из Босне у Војводину (руковођено тражењем бољих услова живота) било је педесетих и шездесетих година прошлог века. Иако је досељавање било појединачно и неорганизовано, досељен је велики број Украјинаца, тако да у Војводини настаје евидентна украјинска дијаспора. Иако је постојала незанемарљива етничка заједница проблем је постојао око изражавања о националној припадности. До 1971. године Украјинци су сврставани у етничку заједницу Русини-Украјинци-Малоруси. На попису 1971. године долази до промена, у табели становништва по националној припадности додаје се посебна етничка група: Украјинци.

Шездесетих и седамдесетих година прошлог века Украјинци су се активно укључили у обнављање и неговање националног идентитета. Историјска традиција, морал, обичаји, језик, књижевност и уметност су вредности, које обележавају сваку националну културу. Поставља се питање: **Како у условима малобројне националне заједнице, сачувати ове вредности?** Украјинци су то успели оснивањем културно-уметничких или просветних друштава. У том смислу: данас ради шест културно-уметничких (просветних) друштава која имају изузетну улогу и значај на очувању националног идентитета и културе Украјинаца у Војводини.

Значај стратегије

Стратегија поставља основе за унапређење положаја припадника украјинске националне мањине у Републици Србији (у даљем тексту: Стратегија) у области културе, образовања, обавештавања и службене употребе језика и писма.

Овим документом се уједно ствара и основа за идентификовање проблема и примену мера афирмативне акције у области културе, образовања, обавештавања и службене употребе језика и писма.

Основни принципи и вредности на којима почива ова Стратегија подразумевају:

- поштовање, заштита и испуњавање законских права припадника украјинске националне мањине;
- поштовање, признавање и промоција различитости;
- једнаке могућности засноване на једнаким правима;
- родну равноправност;
- спречавање и борба против свих облика дискриминације и
- спровођење мера афирмативне акције.

II ОБЛАСТИ КОЈЕ УРЕЂУЈЕ СТРАТЕГИЈА

1. KULTURA

1.1. Правни оквир

1.1.1. Међународни правни оквир

Оквирна конвенција о заштити националних мањина из 1994 (Савет Европе), утврђује обавезу држава потписница да стварају потребне услове како би припадници националних мањина очували и развијали своју културу и сачували неопходне елементе свог идентитета, наиме религију, језик, традиције и културно наслеђе (члан 5.).

Државе потписнице су се обавезале да ће подстицати дух толеранције и међукултуралног дијалога и предузети одговарајуће мере за унапређење узајамног поштовања и разумевања и сарадње међу свим људима који живе на њиховој територији, без обзира на етнички, културни, језички или верски идентитет тих лица, а посебно у области образовања, културе и масовног информисања (члан 6.).

Државе потписнице ће у оквиру својих правних система усвојити одговарајуће мере како би припадницима националних мањина олакшале приступ медијима, у циљу повећавања толеранције и омогућавања културног плурализма (члан 9.).

Државе потписнице ће створити услове потребне за делотворно учешће припадника националних мањина у културном, друштвеном и економском животу и јавним односима, посебно оним који се на њих односе (члан 15.).

1.1.2. национални правни оквир

Устав Републике Србије уређује права припадника националних мањина. Индивидуална права остварују се појединачно, а колективна у заједници са другима, у складу са уставом, законом и међународним уговорима. Путем колективних права припадници украјинске националне мањине могу непосредно или преко својих представника да учествују у одлучивању о појединим питањима у вези са неговањем своје културе, остваривањем права на образовање, обавештавање и службену употребу језика и писма, у складу са законом. Право на очување посебности предвиђа право на изражавање, чување, неговање, развијање и јавно изражавање националне, етничке, културне и верске посебности, затим везе и сарадња са сународницима изван територије Републике Србије и развијање духа толеранције.

Према Закону о заштити права и слобода националних мањина (2002. година), национални савет украјинске националне мањине остварује право на самоуправу у области културе. Национални савет украјинске националне мањине учествује у доношењу одлуке о начину представљања културне баштине украјинске националне мањине. Култура и њено изражавање, неговање, очување, унапређење и јавно испољавање схватају се као интегрални задатак саме украјинске националне мањине. Култура представља са једне стране инструмент за афирмацију идентитета украјинске националне мањине, а са друге стране инструмент за унапређење међуетничке комуникације и сарадње.

Према члану 5. *Закона о култури* (2009. година) национални савети националних мањина старају се о спровођењу културне политике националне мањине, и у складу са законом, учествује у процесу одлучивања или сами одлучују о појединим питањима везаним за своју културу, оснивају установе културе и друга правна лица у култури.

1.2. Опис стања

Полазећи од предвиђених права и имајући у виду значај и улогу културе која по дефиницији, прожима све сегменте живота људи једне заједнице, почев од производње, преко знања, њихове употребе, затим идеја и вредности, закључно с методама и институцијама које се старају о њеном одржавању и развоју, може се рећи да украјинска национална мањина још нема обезбеђене институционалне услове за развој своје културе.

1.3. Постојеће досадашње иницијативе

Култура која чини срж идентитета украјинске националне заједнице има кључни аспект а то је традиционални. На основу тога су по срединама са значајним бројем припадника украјинске заједнице формирана удружења грађана која у свом програму делатности имају за циљ неговање и очување културе и обичаја украјинаца у Србији.

- **Кула**; организовани рад секција за неговање украјинске културе (драмска, хор, литерарна и секција народних игара) датира од 1968. године. 1981. год., оснива се КУД „Иван Сењук” .

- **Сремска Митровица**; 1979. год., при Дому омладине формира се фолклорна секција која негује украјинске игре, 2003. год. секција прераста у ДНУК „Коломијка”.

- **Нови Сад**; 1989. год., оснива се „Друштво за украјинско језик, књижевност и културу Војводине“, коме се 2001.год. додаје назив „Просвита“.

- **Врбас**; 1990. год., формира се и региструје КПД „Карпати”.

- **Нови Сад**; 2001.год., оснива се КУД „Кобзар“ који 2011. год. прераста у Украјински културни центар „Кобзар“.

- **Инђија**, 2005.год. региструје се КУД „Калина”

У поменутиим удружењима активно учествује око 400 аматера украјинског порекла, што не представља ни 10% од укупног броја припадника украјинске националне заједнице.

Да би се култура изражавала, чувала, неговала, развијала као и да би се одржале везе и успоставила теснија сарадња са сународницима у Украјини и у другим земљама, неопходно је обезбедити услове за оснивање културних институција неопходних за развијање културног стваралаштва,

Осим културних програма и пројеката које се остварују у украјинским удружењима, и две културне манифестације, на којима се презентује украјинска култура, Фестивал украјинске културе „Калина” и Фестивал украјинског дечијег стваралаштва „Веселка”, засада не постоје украјинске културне институције у Републици Србији.

1.4. Анализа

Резултати анализе који су представљени рефлектују могућности и снаге, али и опасности и слабости са којима се Национални савет украјинске заједнице суочава у области културе.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
Унутрашњи фактори	
<ul style="list-style-type: none"> • Веће компетенције и интензивнија активност НСУНМ • Постојање удружења која негују украјинску културу и традиције • Постојање националних фестивала 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање свести о националној припадности • Некоординирани рад удружења на очувању националне културе • Слабо познавање и употреба у свакодневној итеракцији матерњег језика • Недовољна обухваћеност припадника украјинске заједнице у раду удружења • Незаинтересованост припадника украјинске заједнице за присуствовање на културним манифестацијама • Недовољна опремљеност удружења са националним инструментима и ношњом • Непотпуна стручна заступљеност руководиоца – за рад са ансамблима • Непостојање професионалних ансамбала (позориште, музика)

МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
Спољашњи фактори	
<ul style="list-style-type: none"> • Добра сарадња Украјине и Србије • Сарадња са Министарством културе Р.Србије, Министарством културе Украјине и Покрајинским секретаријатом за културу • Слобода јавног изражавања националне културе • Могућност презентовање културе путем Мас медија • Обезбеђивање финансијске помоћи у сарадњи са локалном самоуправом • Коришћење интернет презентација из матичне земље • Стручно усавршавање руководиоца секција у Украјини 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање украјинских културних институција • Недовољна информисаност о одржавању националних манифестација • Неодговарајућа законска регулатива • Смањење броја припадника украјинске заједнице - асимилација и миграција • Пројектно финансирање удружења • Недовољно финансирање рада удружења од стране локалне самоуправе • Смањење броја чланова у удружењима • Диспергованост припадника украјинске заједнице

1.5. Стратешки циљеви у области културе

1.5.1. Стратешки план

1.5.1.1. Визија

Обезбеђење услова за складнији развој појединих области културе базираних на аматерским облицима неговања и изражавања фолклорне и музичке традиције украјинске заједнице у АП Војводини, Р.Србији.

1.5.1.2. Мисија

Развојем способности изражавања на матерњем језику и неговањем културне баштине припадници украјинске националне заједнице имају развијену свест о себи, свом народу и култури, развијено самопоштовање и самопоуздање уз истовремено уважавање различитости других и свест о мултикултурализму.

1.5.1.3. Стратешки приоритети

Стратешки приоритет 1

Подршка оснивање завода за културу

Стратешки приоритет 2

Подршка националним манифестацијама у циљу презентовања културних достигнућа припадника украјинске националне мањине.

Стратешки приоритет 3

Подршка удружењима који негују украјинску културу и традиције

Стратешки приоритет 4

Окупљање што већег броја припадника украјинске националне мањине за рад у већ постојећим удружењима.

1.5.1.3.1. Стратешки приоритет 1

Стратешки приоритет 1	Стратешки циљеви
Подршка оснивање завода за културу .	<ul style="list-style-type: none">Заштити културну баштину Украјинаца у АП Војводини, Републици Србији.Развити и јавно изражавати културу Украјинаца у АП Војводини, Р.Србији.Културну баштину Украјинаца из Србије афирмисати у земљи и окружењу.Постићи координацију рада удружења која негују украјинску културу и традицијеПобољшати сарадњу са другим институцијама културе у Р.Србији и иностранству

1.5.1.3.2. Стратешки приоритет 2

Стратешки приоритет 2	Стратешки циљеви
Подршка националним манифестацијама у циљу презентовања културних достигнућа припадника украјинске националне мањине.	<ul style="list-style-type: none">• Слободно јавно изражавати националну културу• Развити свест код припадника украјинске заједнице о националној припадности• Презентовање националне културе подићи на виши уметнички ниво

1.5.1.3.3. Стратешки приоритет 3

Стратешки приоритет 3	Стратешки циљеви
Подршка удружењима који негују украјинску културу и традиције	<ul style="list-style-type: none">• Јачање финансијских капацитета удружења• Обезбедити стручан рад руководиоца секција у удружењима• Опремање удружења са адекватном ношњом и народним инструментима• Подизање квалитета наступа• Обезбеђење простора за континуирани рад удружења

1.5.1.3.4. Стратешки приоритет 4

Стратешки приоритет 4	Стратешки циљеви
Окупљање што већег броја припадника украјинске националне мањине за рад у већ постојећим удружењима.	<ul style="list-style-type: none">• Омасовити удружења која негују украјинску културу и традиције• Кроз учење песама и игара припадницима украјинске заједнице приближити фолклорне традиције• Развити аматерски облика неговања фолклорне и музичке традиције

1.6. Препоруке за даљу акцију

- У складу са правом на чување и неговање културе потребно би било основати Завод за културу, као и Културни центар или другу институцију културе, у оквиру које би постојала одељења за чување и неговање украјинске културе (етнографско одељење, музичко одељење и одељење за књижевност).
- Развијање и јавно изражавање културе подразумева одржавање културних манифестација и других облика промоција украјинске културе.
- Треба створити услове за развој украјинске културе који ће бити уједначени са осталим националним мањинама у Републици Србији. Ово се првенствено односи на уметност (књижевност, музика и позориште) и пратеће делатности тих уметности .
- Очување украјинског језика, као добра од изузетног значаја за културни и национални идентитет припадника украјинске националне мањине у Републици Србији, захтева нарочиту бригу и услове, што подразумева издавање обухватнијег украјинско-српског / српско-украјинског речника.
- Треба подржати истаживања у вези са животом и обичајима Украјинаца како у Босни тако и у Србији.
- Нужно је обезбедити превођење украјинске литературе на српски језик и обрнуто.
- Треба подржати издавање периодике у Друштвима која негују украјинску културу у Републици Србији.
- Треба подржати активну сарадњу како међу украјинским друштвима у Републици Србији, тако и између тих удружења и многобројних сличних установа у Украјини и свету, што би унапредило не само културни живот украјинске националне заједнице у Републици Србији него и културни живот у Републици Србији. У Украјини и свету има врло угледних уметника чије би гостовање или презентација у нашој земљи допринели афирмацији украјинске националне мањине и утицали на развој толеранције и културне сарадње. То би такође допринело видљивости улоге припадника украјинске националне мањине у историјским догађајима.
- Иницијативе да се створе радионице за израду уметничких предмета, етно материјала који би се могли пласирати на домаћем и на страном тржишту (спој традиционалних занатских умећа, примењене уметности и дизајна), затим ликовне и књижевне радионице.
- Треба подржати организовање културних манифестација и других видова презентације културних достигнућа припадника украјинске националне мањине.
- Поред Министарства културе и Министарства просвете, неопходна је сарадња и с осталим министарствима, укључујући Министарство спољних послова и Министарство економије. Ова сардња треба да се огледа и у успостављању система стипендирања студената и обезбеђивања различитих едукативних програма.
- Постојећа Културно уметничка (просветна) друштва омасовити, приоритет на окупљању деце и омладине.

2. ОБРАЗОВАЊЕ

2.1. Правни оквир

2.1.1. Међународни правни оквир

Право на образовање утврђено је у низу међународних докумената: *Универзална декларација о људским правима* (Члан 26), *Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима* (Члан 13), *Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације* (Члан 5), *Конвенција Организације UN за образовање, науку и културу (UNESCO) против дискриминације у образовању*, *Међународни споразум о цивилним и политичким правима*, *Миленијумски циљеви развоја*, CEDAW и др.

Један од најзначајних докумената је *Конвенција о правима детета* (Члан 28. и 29) која државе потписнице обавезује да обезбеде бесплатно образовање и одговарајуће услове за редовно школовање.

Неки документи Савета Европе, Европске уније и OEBS-а изричито говоре о праву на образовање на језицима мањина, као на пример *Оквирна конвенција о заштити националних мањина*.

2.1.2. Национални правни оквир

У законодавству Републике Србије образовање је признато као друштвено, економско и културно право.

Право на образовање је гарантовано *Уставом* и уређено *Законом о основама система образовања и васпитања*, *Законом о основној школи*, *Законом о средњој школи*, *Законом о високом образовању*, *Законом о друштвеној бризи о деци*, *Законом о утврђивању одређених надлежности АП Војводине*, *Законом о уџбеницима и другим наставним средствима* и подзаконским актима.

Образовање припадника националних заједница утврђено је *Законом о заштити права и слобода националних мањина* и *Законом о ратификацији Европске повеље о регионалним и мњинским језицима*.

2.2 Опис стања

2.2.1. Општи податци

У школској 2010/2011 години редовним обавезним школама наставу похађа 270 ученика украјинске националности, Украјински језик са елементима националне културе изучава 97 ученика или 35,93 %. 2011/2012 школској години, редовним обавезним школама наставу похађа 258 ученика украјинске националности, Украјински језик са елементима националне културе изучава 129 ученика или 50,00 %. У школској 2012/2013 години деца која похађају први разред, за изучавање Украјинског језика пријавило се 9 ученика.¹

¹податци од Покрајинског секретаријата за образовање, управу и националне заједнице

2.2.2. Актуелно стање у систему образовања

Иако је, под одређеним минималним условима, образовање на матерњем језику националне мањине гарантовано Уставом и регулисано другим законима, деца припадника украјинске националне мањине похађају наставу на српском језику. Изборни предмет "Украјински језик са елементима националне културе" је укључен у план и програм рада за основне школе, рад предавача финансира Министарство просвете Републике Србије а делом и Национални савет украјинске националне мањине.

Број ученика по разредима у којима се настава одвија на српском језику са изучавањем украјинског језика

ШКОЛСКА	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	СВЕГА	БРОЈ ОДЕЉЕЊА
2008/2009	12	14	45	8	22	22	21	17	161	16
2009/2010	14	18	15	39	9	14	22	21	152	12
2010/2011	11	19	21	19	37	16	15	27	165	14
2011/2012	14	11	20	17	14	45	14	22	157	11
2012/2013	15	13	14	15	15	14	33	16	135	10

2.3. Постојеће и досадашње иницијативе

2.3.1 Досадашње активности на развоју образовног система

Образовни систем на украјинском језику у Србији налази се у процесу сталног усавршавања. Повећавају се компетенције наставничког кадра. С друге стране, неке одлике садашњег система остају трајна препрека за развој људских ресурса и очување језика и културе националних заједница у Србији. Из тог разлога, 2012. године Координација националних савета националних мањина упутила је писмо Министарству просвете и науке Р. Србије са захтевом да се изврши измена Правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања, где се тражи да предмет Матерњи језик са елементима националне културе пређе из групе Б-Изборни наставни предмет у групу А-Изборни наставни предмет.

Друго важно питање је питање наставника украјинског језика. Искуство из практичног рада и психолингвистичка истраживања о развоју деце у вишејезичким условима показују да је добро да наставу матерњег и нематерњег језика изводе наставници тог језика, по принципу један језик - један наставник. Важећи Закон о основној школи (чл.25) предвиђа ову могућност.

Израђени су уџбеници за први и други разред и трећи и четврти разред, као и пратеће радне свеске уз уџбеник за потребе изучавања изборног предмета "Украјински језик са елементима националне културе"

2.3.2. Анализа

У Стратешком плану су представљени резултати анализе, који рефлектују могућности и снаге, али и опасности и слабости са којима се Национални савет украјинске заједнице суочава у области образовања. Истовремено, анализа представља солидну основу за дефинисање стратешких приоритета и циљева.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
Унутрашњи фактори	
<ul style="list-style-type: none"> • Веће компетенције и интензивнија активност НСУНМ • Утицај на избор чланова органа управљања у школама • Постојање високо-школских установа за школовање кадрова за потребе извођења наставе на украјинском језику • Добро познавање српског језика и писма • Велики обухват деце обавезним предшколским програмом • Омогућено извођење наставе на украјинском језику • Опремљеност образовних установа рачунарским кабинетима • Осавремењавање наставних планова и програма у оквиру реформе школства 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољно опремљене школе наставним средствима (осим информатике) • Недовољна обухваћеност ученика учењем матерњег језика са елементима националне културе • Незаинтересованост родитеља за учење матерњег језика • Повећан цензус за отварање нових одељења • Диспергованост припадника украјинске заједнице • Дугогодишња пасивност Украјинаца и националне заједнице • Недовољан број студената уписаних на факултете • Непотпуна стручна заступљеност наставника – за наставу предмета Украјински језик са елементима националне културе • У Пред школским установама се не нуди учење матерњег језика • Непостојање уџбеника на украјинском језику за више разреде у ОШ • Ноповољан статус предмета на нивоу ОШ

МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
Спољашњи фактори	
<ul style="list-style-type: none"> • Добра сарадња Украјине и Србије • Постојање и коришћење уџбеника на украјинском језику • Могућност информисања на украјинском језику • Увођење предмета језик друштвене средине • Обезбеђивање у сарадњи са локалном самоуправом учења матерњег језика у ПУ • Коришћење интернет презентација, наставних учила,... из матичне земље • Акредитовано стручно усавршавање наставника уз помоћ Педагошког завода • Финансијска подршка из Украјине у виду Летњих школа украјинистике за ученике и стручног усавршавања за наставнике • Статус учење украјинског језика променити у обавезни изборни предмет за ОШ 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољна информисаност и образованост родитеља • Неодговарајућа законска регулатива • Опадање броја деце – наталитет и миграција • Финансирање по ученику • Смањење броја одељења у ОШ • Један број студената који се школује у Украјини не враћа се у Србију • Тешкоће при нострификацији диплома стечених у иностранству • Мала могућност запошљавања • Кашњење у изради уџбеника и неиздавање нискотиражних уџбеника • Недовољна опремљеност школе наставним средствима • Слаба едукованост родитеља о предностима знања матерњег језика

2.4. Стратешки циљеви у области образовања

1.Неговање културног идентитета огледа се у обезбеђењу услова за неговање културног идентитета и развијање свести о националној припадности, а квантитативни показатељи остварености циља су, уз друге показатеље квалитета програма, развијеност различитих облика наставе украјинског језика, заступљеност елемената украјинске националне културе и традиција у образовном програму, као и показатељи квалитета школског развојног плана.

За реализацију овог циља потребно је:

- подржати развој културног идентитета деце и младих;
- обезбедити стручњаке за украјински језик и културу.

2. Успостављање механизма који ће подстицати толеранцију и уважавати различитости. Праћење и вредновање остварености овог циља изискује евалуацију социјалне климе, израду специфичних мера за спречавање сагрегације и дискриминације и израду критеријума за њихово идентификовање. За реализацију овог циља потребно је развијати образовно окружење засновано на интеркултурним вредностима.

2.4.1. Стратешки план

2.4.1.1. Визија

Квалитетнији систем образовања за припаднике украјинске националне заједнице који обезбеђује очување матерњег језика и културног идентитета.

2.4.1.2. Мисија

Образовањем и развојем способности изражавања на матерњем језику и неговањем културне баштине припадници украјинске националне заједнице имају развијену свест о себи, свом народу и култури, развијено самопоштовање и самопоуздање уз истовремено уважавање различитости других и свест о мултикултурализму.

2.4.1.3 Стратешки приоритети

Стратешки приоритет 1

Већи обухват деце у одељењима на украјинском језику и формирање нових одељења.

Стратешки приоритет 2

Промена статуса украјинског као матерњег језика из изборног у обавезни.

Стратешки приоритет 3

Подстицање, планирање и развој људских ресурса у образовању

Стратешки приоритет 4

Унапређење и развој наставних програма, уџбеника и стандарда у образовању на украјинском.

2.4.1.3.1. Стратешки приоритет 1

Стратешки приоритет 1	Стратешки циљеви
Већи обухват деце у одељењима на украјинском језику и формирање нових одељења.	<ul style="list-style-type: none">• Родитеље и ученике редовно информисани о могућностима за учење украјинског језика.• Припремит промотивни материјал о настави на украјинском (презентација школа, успеха ученика, квалитета наставника)• Омогућити изучавање украјинског као матерњег језика у градовима и селима где постоји интерес (где живе припадници украјинке националне заједнице)

2.4.1.3.2. Стратешки приоритет 2

Стратешки приоритет 2	Стратешки циљеви
Промена статуса украјинског као матерњег језика из изборног у обавезни	<ul style="list-style-type: none">• Промени статус матерњег језика како би се матерњи језик укључио у општи успех ученика

2.4.1.3.3. Стратешки приоритет 3

Стратешки приоритет 3	Стратешки циљеви
Подстицање, планирање и развој људских ресурса у образовању	<ul style="list-style-type: none">• Квалитет наставе на украјинском језику унапредити кроз стручно усавршавање наставника преко акредитованих програма.• Остварити међународну сарадњу кроз учешће на обукама наставника који предају на украјинском језику.• Стипендирати студенате за дефицитан наставнички кадар.

2.4.1.3.4. Стратешки приоритет 4

Стратешки приоритет 4	Стратешки циљеви
Унапређење и развој наставних програма, уџбеника и стандарда у образовању на украјинском.	<ul style="list-style-type: none">• Израдити савремени наставни план и програм за украјински језик са елементима из националне културе, у складу са реформом образовања.• Израдити уџбенике за матерњи језик са елементима националне културе .

2.5. Препоруке за даљу акцију

- у складу са правом на образовање потребно је у срединама у којима за то постоје услови, у предшколским установама образовати мешовите групе у којима би се учио украјински језик ,
- у основним школама у срединама са већим бројем припадника украјинске националне мањине формирати одељења за изучавање изборног предмета "Украјински језик са елементима националне културе"
- успоставити сарадњу предавача за украјински језик са Културно уметничким (просветним) друштвима ради што ефикасније презентације украјинске културне баштине.
- У сарадњи са Педагошким заводом организовати семинаре ради усавршавања предавача за украјински језик.
- Приступити изради уџбеника и радних свесака за више разреде основне школе.

3. ИНФОРМИСАЊЕ

3.1. Правни оквир

3.1.1. Међународни правни оквир

Међународни правни оквир чине *Оквирна конвенција о заштити националних мањина, Европска повеља о регионалним или мањинским језицима и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода*. Тако Оквирна конвенција о заштити националних мањина обавезује државе уговорнице да ће у оквиру својих правних система усвојити одговарајуће мере како би припадницима националних мањина олакшала приступ медијима, у циљу повећања толеранције и омогућавања културног плурализма (Члан 9.).

3.1.2. Национални правни оквир

Закон о јавном информисању ("Службени гласник РС" бр. 43/2003, 61/2005, 71/2009 и 89/2010) и *Закон о радиодифузији* ("Службени гласник РС" бр. 42/2002, 97/2004, 76/2005, 79/2005, 62/2006, 85/2006 и 41/2009) уређују и трансформишу систем јавног информисања. На основу њих реализована је приватизација штампаних медија чији су оснивачи јединице локалне самоуправе (2006. год.) и трансформација државне телевизије у јавни сервис, која је завршена 2006. год.

Закон о радиодифузији дефинише Републичку радиодифузну агенцију као самосталну, односно независну организацију која врши јавна овлашћења, а ради обезбеђења уловаза ефикасно спровођење и унапређење утврђене радиодифузне политике у Републици Србији на начин примерен демократском друштву.

Републичка радиодифузна агенција није једини орган надлежан за спровођење закона о радиодифузији. Улогу у овом процесу имају и Министарство културе, Народна скупштина Републике Србије, Влада Републике Србије, Агенција за телекомуникације.

Реформски процеси у медијима не смеју угрозити ни стечена ни уставом загарантована права националних мањина.

3.2. Опис стања

Право на информисање националних мањина, односно право да се информације изражавају и примају и да се идеје шире на матерњем језику, регулисано је домаћим законодавством. Међутим, да би се то право користило и унапређивало треба предузети низ мера које ће омогућити да се постигну бар приближно исти стандарди који важе за друге мањине у Републици Србији.

Досадашња искуства у Републици Србији и европским земљама показују да се потребе и циљеви информисања припадника украјинске националне мањине могу испунити преко:

- институција служби јавног сервиса,
- радио и телевизијских станица цивилног сектора
- локалних и регионалних радио и телевизијских станица,
- штампаних медија на украјинском језику (новине, часописи, билтени, публикације итд.),

- штампаних медија на српском језику (локалне новине, часописи итд.),
- интернета и
- аудиовизуелних материјала.

3.2.1. Постојеће и досадашње иницијативе

Штампани медији на украјинском језику: новине Ридне слово, излазе једном месечно, часопис за децу Соловејко излази за време трајања школске године, часопис Украјинске слово излазио је периодично и гласила украјинских удружења која излазе периодично, а за која не постоје услови за одрживост путем продаје.

Финансирање гласила (Ридне слово и Соловејко) чији је оснивач Национални савет украјинске националне мањине се остварује путем редовног финансирања из буџета АП Војводине. Финансирање гласила чији су оснивачи Културно уметничка (просветна) друштва се остварује путем конкурса које расписују Министарство културе Р.Србије и Покрајински секретаријат за информисање.

3.2.2. Анализа

Представљена анализе показује могућности и снаге, али и опасности и слабости са којима се Национални савет украјинске заједнице суочава у области обавештавања.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
Унутрашњи фактори	
<ul style="list-style-type: none"> • Веће компетенције и интензивнија активност НСУНМ • Основана Новински издавачка установа „Ридне слово“ • Утицај на избор чланова органа управљања у РТВ Војводина • Постојање Радио и ТВ емисија на украјинском језику 	<ul style="list-style-type: none"> • Информације које се објављују у штампаним медијима застареле • Издања неприлагођена читаоцима • Непостојање утврђене уређивачке политике • Непотпуна стручна заступљеност дописника • Диспергованост припадника украјинске заједнице

МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
Спољашњи фактори	
<ul style="list-style-type: none"> • Добра сарадња Украјине и Србије • Омогућено емитовања Радио и ТВ емисија на украјинском језику • Могућност информисања на украјинском језику • У сарадњи са локалним самоуправама организовати емитовање радио емисија на украјинском језику • Коришћење интернет презентација из матичне земље 	<ul style="list-style-type: none"> • Неприхватљиви термини за емитовање радио и ТВ емисија • Непостојање Редакције на украјинском језику на РТВ Војводина • Слаба заступљеност прилога о украјинској заједници на РТС • Приватизација локалних радио станица • Приватизација • Финансирање • Недовољна техничка опремљеност локалних радио и ТВ станица

3.3. Стратешки циљеви у области обавештавања на украјинском језику

3.3.1. Стратешки план

3.3.1.1. Визија

Квалитетније информисања за припаднике украјинске националне заједнице који обезбеђује очување матерњег језика и културног идентитета.

3.3.1.2. Мисија

Информисањем на матерњем језику припадници украјинске националне заједнице имају сазнања о дешавању унутар заједнице, о свом народу и култури, развијено самопоштовање и самопоуздање уз истовремено уважавање различитости других и свест о мултикултурализму.

3.3.1.3. Стратешки приоритети

Стратешки приоритет 1

Подршка штампаним медијима на украјинском језику.

Стратешки приоритет 2

Оснивање емисија на украјинском језику на локалним електронским медијима.

Стратешки приоритет 3

Формирање Редакције на украјинском језику на РТВ Војводине

Стратешки приоритет 4

Подршка сталној едукацији за стварање одговарајућих кадрова у медијима

3.3.1.3.1. Стратешки приоритет 1

Стратешки приоритет 1	Стратешки циљеви
Подршка штампаним медијима на украјинском језику	<ul style="list-style-type: none">• Утврдити уређивачку политику• Квалитетно информисање на украјинском језику

3.3.1.3.2. Стратешки приоритет 2

Стратешки приоритет 2	Стратешки циљеви
Оснивање емисија на украјинском језику на локалним електронским медијима	<ul style="list-style-type: none">• Информисање припадника украјинске заједнице на матерњем језику• Припадници информисани о раду заједнице• Презентовање националне културе

3.3.1.3.3. Стратешки приоритет 3

Стратешки приоритет 3	Стратешки циљеви
Формирање Редакције на украјинском језику на РТВ Војводине	<ul style="list-style-type: none">• Утврдити уређивачку политику

3.3.1.3.4. Стратешки приоритет 4

Стратешки приоритет 4	Стратешки циљеви
Подршка сталној едукацији за стварање одговарајућих кадрова у медијима	<ul style="list-style-type: none">• Квалитет информисања на украјинском језику унапредити кроз стручно усавршавање кадрова• Остварити међународну сарадњу кроз учешће на обукама новинара који информишу на украјинском језику.• Стипендирати студенате за дефицитан кадар.

3.4. Препоруке за даљу акцију

3.4.1. Штампани медији

- Подржавати основану Новинско издавачку установу Ридне слово, утврдити уређивачку политику.
- у редовна издања НИУ Ридне слово уврстити часопис Украјинске слово.
- дати подршку КУД-овима приликом издавања периодичних билтена, публикација.

3.4.2. Јавни сервис радија и ТВ

- На основу колективних права националних мањина и установљених посебних афирмативних мера треба обезбедити редовне и прихватљиве термине за радио и ТВ емисије на украјинском језику.
- У РТ Војводина треба захтевати формирање редакције на украјинском језику
- Од кабловских оператера треба захтевати заступљеност телевизијског програма барем једне ТВ куће из Украјине у оквиру стандардних програмских шема.

3.4.3. Радио и ТВ станице локалних и регионалних заједница

- У свим локалним и регионалним заједницама, у којима се не емитује радио или ТВ програм на украјинском језику, а у којима живи већи број припадника украјинске националне мањине треба установити стимулативне мере које ће подржати производњу програмских садржаја на украјинском језику.

4. СЛУЖБЕНА УПОТРЕБА ЈЕЗИКА И ПИСМА

4.1. Правни оквир

4.1.1. Међународни правни оквир

Европска повеља о регионалним и мањинским језицима (1998) има за основни циљ заштиту историјских, регионалних и језика мањина у Европи, а тиме и очување и унапређење традиције и културне различитости у Европи. Актом о ратификацији ове повеље Република Србија се обавезала да се, у погледу употребе језика националних мањина пред правосудним органима, окривљеном у кривичном поступку гарантује право да употребљава сопствени језик и да обезбеди да захтев и доказ, без обзира на то дали је у писаној или усменој форми, не буде сматран неприхватљивим само зато што је формулисан на регионалном или мањинском језику (Члан 9.) У погледу употребе мањинског језика у грађанским парницама и управним споровима, Србија се обавезала да допусти да странке пред судом могу користити сопствени регионални или мањински језик без икаквих додатних трошкова. У погледу употребе мањинских језика Република Србија се обавезала да одобрити или охрабрити: да грађани који говоре мањинске језике поднесу писмене или усмене представке на тим језицима; да регионалне и локалне власти објављују званична документа на одговарајућим мањинским језицима, употреба традиционалних облика имена места на регионалним или мањинским језицима, заједно са именом на званичном језику државе.

Оквирна конвенција о заштити националних мањина (1995) потврђује да је језик један од кључних елемената идентитета припадника националних мањина (Члан 5.). Језик националне мањине може бити употребљаван у комуникацији са органима управе, уколико национална мањина традиционално или у знатном броју насељава одређену област, уколико припадници мањине захтевају употребу свог језика и уколико тај захтев одговара реалним потребама у " мери у којој је то могуће" (Члан 10.).

4.1.2. Национални правни оквир

Устав Србије (" Службени гласник РС", бр. 98/2006) предвиђено право на службену употребу језика националних мањина тако што у срединама где чине значајну популацију органи јавне власти (државни, покрајински и локални) као и организације којима су поверена јавна овлашћења воде поступак и на њиховим језику; да на свом језику користе своја имена и презимена; да у срединама где чине значајну популацију, традиционални локални назививи, имена улица, насеља и топографске ознаке буду исписане и на њиховом језику (Члан 79.). Према члану 10. став 1. Устава, у Србији су у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо, док је службена употреба језика и писма допуштена под условом да је заснована на Уставу и уређена законом (Члан 10. став 2.)

Закон о употреби језика и писма (" Службени гласник РС", бр.45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/200 и 30/2010) под службеном употребом језика и писма утврђује употребу језика и писма у раду државних органа, органа аутономних покрајина, градова и општина, установа, предузећа и других организација када врше јавна овлашћења. Службена употреба

језика и писма нарочито подразумева: усмено и писмено општење органа и организација међусобно, као и са странкама; вођење поступака за остваривање и заштиту права и дужности грађана; вођење прописаних евиденција; издавање јавних и других исправа које су од интереса за остваривање утврђених права грађана; остваривање права, дужности и одговорности радника из рада и по основу рада. Употреба језика и писма при исписивању топографских назива, назива органа, и организација и фирми, као и при објављивању јавних позива, обавештавања и упозорења и јавних натписа се такође сматра службеном употребом језика и писма (Члан 3.).

Закон о заштити права и слобода националних мањина (" Сл. Лист СРЈ", бр. 11/2002) је значајан по томе што је у правни и друштвени живот увео институте културне аутономије националних мањина у области образовања, информисања језика и културе, и мањинске самоуправе кроз увођење националних савета националних мањина (Члан 19.). Службена употреба језика националне мањине се везује за територију јединице локалне самоуправе на којој традиционално живе припадници националне мањине, а јединица локалне самоуправе мора увести језик националне мањине у равноправну службену употребу, уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на територији јединице достиже 15%. Закон утврђује право на очување посебности: право на избор и употребу личног имена, право на употребу матерњег језика, право на неговање културе и традиције, право на школовање на матерњем језику, право на употребу националних симбола и право на јавно обавештавање на језику националне мањине (Члан 11. до 17.).

Закон о националним саветима националних мањина (" Службени гласник РС", бр. 72/2009) регулише овлашћења националних савета у погледу остварења права на службену употребу матерњег језика. Национални савет предлаже утврђивање језика и писма националне мањине као службеног језика и писма у јединици локалне самоуправе; предлаже надлежном органу вршење надзора над службеном употребом језика и писма националне мањине; предлаже надлежним органима мере и активности за унапређење превођења прописа на језике националних мањина који су у службеној употреби; предузима мере и активности за унапређење службене употребе језика и писма националне мањине. Поред тога национални савет предлаже промену назива улица, тргова, градских четврти, заселака, других делова насељених места и установа за које је утврђено да су од посебног значаја за националну мањину и даје мишљење у поступку утврђивања назива улица, тргова итд, ако је на подручју јединице локалне самоуправе или насељеног места језик националне мањине у службеној употреби (Члан 22.).

Закон о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине (" Службени гласник РС", бр. 99/2009) ближе уређује службену употребу језика и писма националних мањина на својој територији, при чему је везана и ограничена законом, а **Статут АП Војводине** (" Службени лист АП Војводине", бр. 17/2009) прокламује вишејезичност као једну од општих вредности од посебног значаја и утврђује језике и писма који су у службеној употреби у покрајинским органима и организацијама, и то: српски језик и ћирилично писмо, мађарски, словачки, хрватски, румунски и русински језик и њихова писма.

4.2. Опис стања

Према последњем попису становништва из 2011. године, утврђено је да, поред српске етничке заједнице у Србији живе и грађани припадници 28 различитих етничких група и да је 8 језика националних мањина у службеној употреби на различитим нивоима. Бројчана инфериорност већине етничких група има за последицу да се неки од језока употребљавају само у оквиру појединих заједница и на нивоу приватне комуникације.

Обзиром да број припадника украјинске националне мањине не достиже законски цензус од 2% укупног становништва, не постоје законски услови за остваривање службене употребе украјинског језика на нивоу републике.

Према Закону о службеној употреби језика и писма, јединица локалне самоуправе на чијој територији је утврђено последњим пописом становништва више од 15% припадника једне националне мањине има обавезу да статутом у равноправну службену употребу уведе језик националне мањине (Члан 11.).

Према последњем попису број припадника украјинске националне мањине ни у једној јединици локалне самоуправе не достиже цензус од 15% , тако да не постоје законски услови за остваривање службене употребе украјинског језика на нивоу локалних самоуправа.

Статистички показатељи о процентуалном учешћу припадника украјинске националне мањине на различитим нивоима :

- Република Србија	0,07 %,
- АП Војводина	0,22 %
- Општина Кула	2,99 %,
- Општина Врбас	1,99 %,
- Општина Инђија	0,82 %,
- Општина Сремска Митровица	0,67 %,
- Нови Сад	0,12 %.

4.3. Постојеће и досадашње иницијативе

До сада нису предузете никакве активности у смислу увођења украјинског језика у службену употребу.

4.4. Препоруке за даљу акцију

Неопходно је на основу резултата пописа становноштва у 2011.години , сагледати могућности за покретање поступка увођења украјинског језика у службену употребу на територији локалне самоуправе где за то постоји политичка воља.

4.5. Приоритети

Приоритети у овој области ће бити дефинисани на основу резултата пописа становноштва из 2011. године, и постојања политичке воље органа власти локалних самоуправа.

III ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА

За реализацију циљева из ове стратегије, а у складу са акционим планом, обезбедиће се средства из буџета Републике Србије, Аутономне покрајине Војводине, локалних самоуправа у складу са њиховим обавезама и надлежностима, донатора и других извора.

IV УКЉУЧИВАЊЕ ОМЛАДИНЕ

Укључивање младих у активности удружења, установа и других организација која се баве неговањем украјинске културе, традиција и очувањем националног идентитета и језика, један је од приоритетних стратешких циљева Националног савета украјинске националне мањине.

Ради остваривања овог циља потребно је:

- подстицати даљи развој активности на очувању, учењу и неговању украјинског језика, културе и традиције,
- подстицати стварање и развијање осећања припадности и формирање украјинског идентитета код припадника млађе генерације,
- подстицати и помагати младе уметнике активне у украјинским удружењима, помагати промовисање њиховог рада и повезивање са матицом,
- подржати и помагати одржавање и организовање приредби, културних манифестација и других догађаја у украјинским удружењима, који су садржајем прилагођени интересима младих,
- подстицати и развијати међукултурни дијалог. Уз упознавање са богатством украјинског културног наслеђа, треба створити позитиван однос према културама других националности, на начин који је прилагођен младима,
- подстицати међусобно повезивање младих и њихово повезивање са младима у Украјини, путем друштвених мрежа, форума и портала на Интернету, стварањем услова за формирање и опремање клубова намењених деци и омладини у украјинским удружењима, организовањем стручних табора у Србији и на Украјини, разменом ученика и студената, наставу украјинског језика у летњим школама у Србији и на Украјини и другим догађајима који су младима занимљиви,
- подстицати учествовање омладине у квалитетним програмама рада за младе, који доприносе оспособљавању, савлађивању вештина и социјалном укључивању младих,
- подржати све облике школовања и усавршавања младих у Украјини,
- чланови националног савета ће у својим срединама и у оквиру своје професије подржати укључивање младих у украјинску заједницу, подстичући повезивање са украјинским језиком и културом, налажењем ресурса за што чешће организовање екскурзија, ученичких и студентских размена.
- стварати могућност за запошљавање младих припадника украјинске националне мањине. Планирано оснивање Завода за културу, културних центара, проширење издавачке делатности, ТВ и радио емисије, организовање курсева украјинског језика, подразумева активности у смислу запошљавања младих припадника украјинске националне мањине.

V ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ СТРАТЕГИЈЕ

Стратегија се мења и допуњује у складу са новим стратешким циљевима који буду утврђени на основу образложених иницијатива и пројеката припадника украјинске националне мањине, удружења која негују украјинску културу, надлежних државних органа, образовних, културних и других институција.

VI САРАДЊА НА ОСТВАРЕЊУ СТРАТЕГИЈЕ

Стратегија Националног савета украјинске националне мањине оствариће се у сардњи са припадницима украјинске националне мањине, удружењима која негују украјинску културу и традиције у Републици Србији, Министарством иностраних послова Украјине, Министарством за образовање Украјине, Обласним државним администрацијама градова Лавов, Трнопољ и Ивано Франкивск из Украјине, са Министарством културе, Министарством просвете, Министарством правде, Канцеларији за људска и мањинска права, и другим ресорним министарствима Владе Републике Србије, са Покрајинским секретаријатом за образовање, управу и националне заједнице, Покрајинским секретаријатом за културу и информисање као и осталим ресорним секретаријатима као и свим осталим државним органима и институцијама за које је везан рад националног савета, са Заштитником грађана, са националним саветима других националних мањина и Савезом Јеврејских општина, са Хелсиншким одбором за људска права у Србији и другим невладиним организацијама које се залажу за унапређење људских и мањинских права, са органима локалне самоуправе, културним, образовним и другим установама и институцијама, и другим правним и физичким лицима.

VII АКЦИОНИ ПЛАН

Акционим планом за спровођење Стратегије за унапређење положаја украјинске националне мањине дефинишу се циљеви у области културе, образовања, информисања, службене употребе језика и писма, као и конкретне мере за њихово остваривање, носиоци наведених мера, показатељи успешности, надлежни органи и друге организације које прате спровођење, као и рокови извршења.

Акциони план за спровођење Стратегије за унапређење положаја припадника украјинске националне мањине доноси Национални савет украјинске националне мањине на основу програма и планова; Одбора за културу, Одбора за обавештавање и Одбора за образовање, којим ће се прецизније дефинисати појединачни циљеви, надлежности, начини њиховог остваривања, као и рокови извршења.

НАЦИОНАЛНИ САВЕТ УКРАЈИНСКЕ
НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ